

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ГАВРИЛЬЦІВ МАРІЯ ТЕОДОРІВНА

УДК 342.6:349.6

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ
ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРИРОДООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Львів
2011

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі адміністративного права та адміністративного процесу Львівського державного університету внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент
Тиндик Надія Петрівна,
Львівський державний університет
внутрішніх справ, професор
кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Калюжний Ростислав Андрійович,
Національна академія внутрішніх справ,
провідний науковий співробітник

кандидат юридичних наук
Личенко Ірина Олександрівна,
Львівський інститут Міжрегіональної
Академії управління персоналом,
завідувач кафедри права

Захист відбудеться «18» лютого 2011 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.725.03 у Львівському державному університеті внутрішніх справ за адресою 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

З дисертацією можна ознайомитися у загальній бібліотеці Львівського державного університету внутрішніх справ за адресою 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Автореферат розіслано «14» січня 2011 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

І. Ю. Настасяк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Екологічні проблеми займають першочергове місце в житті сучасного суспільства. З-поміж різноманітних характеристик ХХІ ст. найбільш насторожливим є визначення його як епохи екологічних криз. Людина в результаті своєї господарської діяльності порушує рівновагу в природі, руйнує навколишнє середовище, чим ненавмисно (або цілеспрямовано) створює для себе несприятливі умови існування. На сьогодні не залишилося жодної важливої для життєдіяльності людства сфери, яка б не зазнала руйнівного впливу стихійного розвитку цивілізації – від озонового шару і спустошення екосистем Світового океану, до незворотних мутацій генома, – внаслідок забруднення довкілля.

Екологічна ситуація в Україні викликає неабияку стурбованість, адже подальше бездумне заподіяння шкоди довкіллю може призвести до незворотних наслідків – остаточного вичерпання природних ресурсів держави, що є природною основою соціально-економічного розвитку і добробуту населення, деградації середовища існування, підвищення захворюваності та скорочення тривалості життя людини.

Зміст завдань, що зумовлюють виникнення функцій держави, спричинені внутрішніми і зовнішніми чинниками. Так, зокрема, кризові явища в сучасній екологічній сфері потребують концентрації зусиль держави, всіх її органів для реалізації функції охорони природи.

Охорона навколишнього природного середовища є однією з найважливіших функцій держави, яку вона делегує органам державної влади. Діяльність щодо охорони природи в межах своєї компетенції здійснюють уповноважені органи виконавчої влади, проте їхня система має серйозні внутрішні проблеми. Постійні кадрові переміщення і структурні реорганізації у зазначених органах призводять до дублювання їх функцій.

Необхідно зазначити, що за часів незалежності України для вирішення природоохоронних завдань було прийнято низку нормативно-правових актів. Однак, доводиться констатувати наявні прогалини в екологічному законодавстві, а також недостатнє теоретичне дослідження проблем охорони природи, зокрема адміністративно-правових засад діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави.

Загальні проблеми охорони навколишнього природного середовища та теорії прав людини у сфері природи розглядали у своїх роботах В.І. Андрейцев, В.Д. Бакуменко, Г.І. Балюк, Т.В. Гардашук, А.П. Гетьман, М.І. Єрофєєв, І.І. Каракаш, В.В. Костицький, А.В. Котелевець, Н.Д. Красилич, М.В. Краснова, С.М. Кравченко, С.В. Кузнецова, О.Я. Лазор, Н.Р. Малишева, М.І. Малишко, В.Л. Мунтян, З.А. Павлович, В.Ф. Погорілко, О.О. Погрібний, Б.Г. Розовський, Н.І. Тітова, Ю.С. Шемшученко, М.В. Шульга, В.В. Янчук та ін., а також такі знані зарубіжні вчені, як Г.А. Аксеньюк, А.С. Боголюбов, М.М. Брінчук, Б.В. Єрофєєв, О.С. Колбасов, М.Ф. Реймерс та ін.

У сучасних наукових дослідженнях до окремих теоретичних і практичних аспектів державного управління у сфері охорони природи, діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави, забезпечення охорони навколишнього природного середовища, адміністративно-правового механізму забезпечення охорони природи, особливостей адміністративної відповідальності в зазначеній сфері звертаються у своїх працях В. Б. Авер'янов, І. В. Арістова, О. М. Бандурка, А. І. Берлач, В. Т. Білоус, І. Л. Бородин, Є. В. Додін, Р. А. Калюжний, М. В. Ковалів, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, М. В. Корнієнко, О. В. Кузьменко, І. О. Личенко, Н. Р. Нижник, О. І. Остапенко, В. П. Петков, М. М. Тищенко, Х. П. Ярмакі та інші.

Праці вказаних науковців створюють методологічні передумови для всестороннього дослідження адміністративно-правових засад діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави в умовах сьогодення.

Водночас доводиться констатувати, що у сфері адміністративно-правового забезпечення охорони навколишнього природного середовища спостерігається недостатня розробка питань, що стосуються окресленої теми. Сучасні українські вчені-правники розглядають проблеми охорони природи переважно в межах навчальних посібників з екологічного права. Разом із тим, окремі публікації та комплексні дослідження у науці адміністративного права щодо функціонування органів забезпечення природоохоронної функції держави, тим більше органів виконавчої влади відсутні. Це доволі переконливо доводить необхідність проведення наукових розробок в означеній сфері та свідчить на користь актуальності проведеного дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження узгоджується з Основними напрямами державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, затвердженими Постановою Верховної Ради України від 05.03.1998 р., Концепцією національної екологічної політики України на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 р., наказом МВС України «Про затвердження пріоритетних напрямів наукових та дисертаційних досліджень, які потребують першочергового розроблення і впровадження в практичну діяльність органів внутрішніх справ, на період 2004–2009 років» від 05.08.2004 р. № 755, а також у контексті наукових досліджень Львівського державного університету внутрішніх справ за напрямами: «Організація та управління органів внутрішніх справ у сфері охорони громадського порядку» (Державний реєстраційний номер 0106U003646), «Організація та забезпечення профілактики правопорушень органами виконавчої влади» (Державний реєстраційний номер 0309U000448) та «Проблеми реформування правової системи України» (Державний реєстраційний номер 0109U007853).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України та

узагальнень практики його застосування визначити адміністративно-правові засади діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення природоохоронної функції держави, а також розробити відповідні рекомендації і пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання відносин у зазначеній сфері.

Досягнення вказаної мети зумовило необхідність постановки та вирішення таких завдань:

- з'ясувати сутність понятійно-категоріального апарату, що застосовується при дослідженні питань охорони природи;
- охарактеризувати систему та принципи діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави;
- проаналізувати адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади загальної компетенції у сфері охорони природи;
- розглянути адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади спеціальної компетенції, що виконують природоохоронну функцію;
- виокремити характерні особливості адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охорони природи;
- проаналізувати діяльність ОВС щодо адміністративно-правового забезпечення природоохоронної функції держави;
- запропонувати шляхи вдосконалення діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення природоохоронної функції держави.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі діяльності органів виконавчої влади, які забезпечують природоохоронну функцію держави.

Предмет дослідження становлять адміністративно-правові засади діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність методів і прийомів наукового пізнання. Найбільш значущим є діалектичний метод пізнання, який дав змогу дослідити окреслені проблеми в єдності їхнього соціального змісту та юридичної форми, сприяв системному аналізу адміністративно-правових засад діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави.

У процесі дослідження було застосовано порівняльний метод, для визначення компетенції і правової природи органів охорони довкілля та їх специфіки, для здійснення класифікації адміністративно-правових заходів щодо охорони довкілля (1.1., 2.1., 2.2., 2.3., 3.1., 3.2.). Метод аналізу використано, при характеристиці кожного уповноваженого органу виконавчої влади у сфері охорони природи (2.1., 2.2., 2.3.). За допомогою методу синтезу встановлено, що діяльність щодо охорони природи у межах своєї компетенції здійснюють органи виконавчої влади, які залежно від виконуваних ними завдань можна розмежувати на загальні, спеціальні та інші органи забезпечення природоохоронної функції держави (2.1., 3.3.).

Системний метод використовувався для з'ясування місця і ролі органів природоохорони в структурі органів влади, їх взаємодії та системи засобів забезпечення функції охорони природи, що застосовуються уповноваженими органами виконавчої влади, їх структури, видів, елементів тощо (1.2., 2.1., 2.2., 2.3.). Застосування логіко-семантичного (філологічного) методу дозволило поглибити понятійний апарат (1.1., 1.2., 2.1., 3.2., 3.3.). Соціологічний метод був використаний як засіб з'ясування ефективності діяльності органів виконавчої влади, що здійснюють функцію охорони природи в Україні (2.1., 3.1., 3.2.). Формально-юридичний метод використовувався в процесі дослідження існуючої системи правових норм, які регулюють діяльність органів виконавчої влади, на які покладена функція охорони довкілля та їх компетенції стосовно застосування адміністративно-правових заходів у галузі охорони природи (2.2., 2.3., 3.1.). В комплексі з методом логічного аналізу формально-юридичний метод дав змогу сформулювати рекомендації щодо вдосконалення правозастосовчої практики у зазначеній сфері (2.2., 2.3., 3.3.). З допомогою історико-правового методу вивчались ідейні аспекти дослідження впливу діяльності людини на навколишнє природне середовище; зародження та особливості правового регулювання природокористування та охорони довкілля в Україні, генезис механізмів державного управління; розвитку законодавства щодо правового регулювання функції охорони природи та адміністративної відповідальності за екологічні правопорушення (1.1., 2.1., 2.2., 2.3.). Використання порівняльного методу дало змогу співставити положення нормативно-правових актів України, що регулюють відносини у сфері охорони природи; визначити компетенцію та особливості правового статусу природоохоронних органів (2.1., 3.1., 3.2.).

Емпіричну основу дослідження складають узагальнені дані практики діяльності органів виконавчої влади у сфері охорони природи, статистичні та інші матеріали, а також численні публікації у періодичних виданнях. Поглибленому вивченню проблеми слугувало проведене опитування 210 працівників органів внутрішніх справ Львівської області щодо ефективності заходів адміністративної відповідальності для забезпечення охорони навколишнього природного середовища.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним з небагатьох комплексних монографічних досліджень, яке розв'язує наукове завдання щодо удосконалення діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави. У результаті проведеного дослідження самостійно сформульовано положення, що вирізняються науковою новизною і мають важливе теоретичне та практичне значення, зокрема:

уперше:

– природоохоронна функція держави розглядається як один з основних напрямів її діяльності для досягнення цілей, які стоять перед суспільством у сфері його взаємодії з природою;

– на основі аналізу діяльності органів виконавчої влади як системної категорії із застосуванням комплексної теоретико-управлінської методології запропоновано авторське визначення поняття «адміністративна діяльність органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави» - це цілеспрямована виконавчо-розпорядча, підзаконна, державно-владна діяльність органів виконавчої влади, яка полягає в організації та практичному здійсненні адміністративно-правових заходів, спрямованих на збереження навколишнього природного середовища, захисту життя і здоров'я людини;

– окреслено пріоритети та цільові настанови діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення природоохоронної функції держави, що полягають у вжитті комплексу взаємопов'язаних заходів щодо створення ефективного еколого-правового механізму охорони та раціонального використання навколишнього природного середовища та посилення відповідальності за екологічні правопорушення;

– на основі аналізу адміністративно-примусових заходів у сфері охорони природи запропоновано зосередити їх в єдиному кодифікованому акті – Екологічному кодексі України, що позитивно вплинуло б на примусово-застосовну діяльність спеціально уповноважених державних органів.

удосконалено:

– підходи щодо розуміння співвідношення понять «виконавча влада» і «державне управління» у сфері екології;

– перелік характерних рис, притаманних для функцій держави, як основних напрямів її діяльності, якими зумовлена робота всього державного апарату і кожного з його окремих органів;

– питання вироблення принципів діяльності органів державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища, що повинні відображати вихідні положення організації державного управління в цій галузі;

набули подальшого розвитку:

– дефініції понять «функції держави» та «система органів держави»;

– розкриття особливостей правового статусу, функцій та повноважень органів виконавчої влади у сфері захисту природи;

– аналіз екологічної політики держави, що виступає формою реалізації її природоохоронної функції;

– виокремлення ознак адміністративної відповідальності, як правового явища та характеристики протиправності екологічних адміністративних правопорушень, що мають двоєдину еколого-адміністративну природу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що одержані результати мають і науково-теоретичний, і практичний інтерес:

– у *науково-дослідній сфері* – положення та висновки дисертаційної роботи можуть бути підставою для подальшої розробки питань діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави;

– у *правотворчості* – у результаті проведеного дослідження сформульовано пропозиції щодо вдосконалення екологічного законодавства та системи органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави;

– у *правозастосовній діяльності* – використання отриманих результатів сприятиме удосконаленню діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави.

Результати дисертаційного дослідження також можуть бути використані для викладання курсу «Адміністративне право», «Адміністративна діяльність», «Екологічне право» та «Екологічне управління» (акт впровадження № 34 від 24 червня 2010 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом оприлюднення матеріалів дослідження на наукових конференціях та семінарах, зокрема: Всеукраїнській науковій конференції ад'юнктів, аспірантів та здобувачів «Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні» (м. Львів, 28 вересня 2007 р.); науково-звітній конференції «Проблеми діяльності кримінальної міліції в умовах розбудови правової держави» (м. Львів, 5 березня 2008 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Взаємодія громадян та правоохоронних органів в контексті формування правової держави: правові, історичні, філософські та психологічні аспекти» (м. Львів, 15 травня 2008 р.); Всеукраїнській науковій конференції ад'юнктів, аспірантів та здобувачів «Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні» (м. Львів, 26 вересня 2008 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми адміністративного законодавства України: шляхи його вдосконалення» (м. Івано-Франківськ, 5-6 червня 2009 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням в умовах проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу» (м. Львів, 20 листопада 2009 р.); Всеукраїнській науковій конференції «Актуальні проблеми протидії злочинам у сфері економіки» (м. Львів, 26 березня 2010 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми адміністративного законодавства: шляхи його вдосконалення» (м. Івано-Франківськ, 4-5 червня 2010 р.).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження викладено у 13 публікаціях, з яких 5 наукових статей, опублікованих у фахових наукових виданнях, а також 8 тез виступів на конференціях, семінарах.

Структура та обсяг дисертації зумовлена метою, завданнями та предметом дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, додатків (на 17 сторінках), списку використаних джерел (221 найменування). Повний обсяг дисертації становить 221 сторінка, із них 181 сторінка основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами; висвітлено ступінь розробки та методи наукового аналізу; визначено мету та завдання дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; подано відомості щодо публікацій; вказано форми апробації та впровадження здобутих результатів.

Розділ 1 «Наукознавчі підходи щодо дослідження природоохоронної діяльності органів виконавчої влади в сучасних умовах» складається з двох підрозділів, висновків до розділу і присвячений аналізу наукових розробок та методологічних засад дослідження діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави.

У підрозділі 1.1. *«Історіографія проблеми та напрями дисертаційного дослідження»* проводиться аналіз наукової літератури, що відображає погляди українських і зарубіжних учених на досліджувану проблему. З'ясовуються основні питання взаємовідносин суспільства та природи, що не є новим, притаманним сьогоденню, феноменом. Проте тільки упродовж декількох останніх десятиліть ця проблема набула загрозливого звучання, а подальше бездумне заподіяння шкоди довкіллю може призвести до незворотних наслідків – остаточного вичерпання природних ресурсів, які є основою соціально-економічного розвитку і добробуту населення, деградації середовища існування, підвищення захворюваності та скорочення тривалості життя людини.

Вказується, що до основних понять, які є підґрунтям дослідження, відноситься поняття «охорона навколишнього природного середовища» або «охорона природи», які за своєю суттю є тотожними поняттями, оскільки на практиці охорона навколишнього природного середовища здійснюється шляхом охорони земель, надр, вод, атмосферного повітря та інших природних об'єктів і ресурсів.

Зазначається, що у більшості країн світу відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища є предметом державного регулювання, зміст якого визначається екологічною політикою держави. Сучасна екологічна політика визначається як концептуально цілісна сукупність видів і форм суспільної діяльності, спрямованої на збереження природного середовища існування людини, гармонізацію взаємовпливів суспільства і довкілля.

Своєю чергою, екологічна політика виступає формою реалізації природоохоронної функції, яку ще називають екологічною функцією або функцією охорони навколишнього природного середовища (довкілля).

Акцентується на тому, що природоохоронна, як і будь-яка інша функція держави, є основним напрямом її діяльності для досягнення цілей, що стоять перед суспільством у сфері його взаємодії з природою.

У підрозділі 1.2. «Теоретико-методологічні підходи щодо дослідження адміністративно-правових засад діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави» зазначається, що через втрату гармонії між суспільством і довкіллям ХХ століття, котре отримало назву епохи екологічних криз, продемонструвало нам багато причин переосмислення взаємозв'язків та перспектив цивілізаційного розвитку. Це зумовило формулювання різних екологічних концепцій.

Своєрідним підсумком інтелектуальних зусиль щодо осмислення взаємин людини і природи упродовж ХХ ст. стала остання декада минулого століття, коли відбулося становлення принципово нового типу світогляду – екологістського, а також нової форми ідеології – ідеології екологізму. Якісні зміни в еволюції природоохоронного руху пов'язуються з формулюванням «нової екологічної парадигми», яка охоплює систему цінностей і моделей поведінки, спрямованих на охорону природи та забезпечення прав людини на якісне довкілля.

Констатується, що охорона навколишнього природного середовища та забезпечення природоохоронної функції держави належать до числа складних системних об'єктів дослідження. Їхня складність, багатоаспектність і соціальний характер передбачають необхідність комплексного, всебічного вивчення. Дослідницька стратегія, покладена в основу комплексного підходу, передусім, ґрунтується на таких методологічних принципах: формулювання загальної теоретичної концепції; розробка наскрізних понять і категорій, що забезпечують єдність підходу до об'єкта дослідження.

На їх основі здійснюється вивчення окремих аспектів окресленої проблематики. При цьому теоретико-концептуальний апарат формується на засадах постулатів, понять і категорій дисциплін, залучених до процесу дослідження. Саме з цих наук запозичують специфічні методи дослідження та змістовні результати. Теоретичну концепцію слід поєднувати з емпіричними розробками. Міждисциплінарність теоретичних і прикладних досліджень – одна з найважливіших методологічних вимог сьогодення, яка, як зазначалося вище, повною мірою стосується питань забезпечення природоохоронної функції держави органами виконавчої влади.

Розділ 2 «Адміністративно-правова характеристика діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення природоохоронної функції держави» складається з трьох підрозділів, висновків до розділу і присвячений адміністративно-правовій характеристиці діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення природоохоронної функції держави.

У підрозділі 2.1. «Поняття, принципи та система органів виконавчої влади, що забезпечують природоохоронну функцію держави» показано, що для забезпечення виконання функцій у кожній державі формується спеціальна система органів влади (апарат держави), які наділені відносно самостійними функціями, що структурно входять до функцій держави, однак не тотожні їм. Функції органів держави здійснюються виключно у межах чітко визначеної для

них повноважень, у відповідних сферах державної діяльності та на конкретний вид суспільних відносин (об'єкт впливу), як-от: екологічні, економічні, інформаційні тощо.

Зазначається, що загальними функціями управління природокористуванням і охороною довкілля є: облік природних об'єктів і ведення природних кадастрів; планування та прогнозування у сфері природокористування, відтворення і охорони природних ресурсів; екологічний контроль і експертиза; здійснення моніторингу навколишнього природного середовища і вивчення антропогенних впливів на довкілля; встановлення екологічних обмежень; розподіл і перерозподіл природних ресурсів між природокористувачами.

Акцентується на тому, що вказані функції у сфері природоохорони в нашій державі здійснює система органів виконавчої влади. За характером, напрямками роботи, повноваженнями розрізняють органи державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища загальної, спеціальної, функціональної та галузевої компетенції.

Наголошується на тому, що від ефективності адміністративної діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави залежить стан збереження природного середовища, існування людини, гармонізація взаємовпливів суспільства і довкілля, що є невід'ємною умовою сталого економічного та соціального розвитку України. Для того, щоб кожна діяльність здійснювалась якісно, необхідно визначити, науково обґрунтувати та закріпити на законодавчому рівні правові засади та принципи її реалізації.

У підрозділі 2.2. «Адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади загальної компетенції у сфері охорони природи» звертається увага на той факт, що природоохоронна функція об'єктивно виходить за межі конкретної держави, стаючи справою всього суспільства. Але розв'язання сучасних глобальних екологічних проблем, слід починати зі створення та вдосконалення механізму і принципів реалізації цієї функції у кожній конкретній державі. Адже тільки вона (державна) володіє необхідними засобами і можливостями мобілізації зусиль усіх організацій, може реально забезпечити охорону навколишнього природного середовища.

Функцію охорони природи держава делегує уповноваженим на це державним органам. Важливе місце у системі суб'єктів адміністративного права посідають органи виконавчої влади, які є різновидом органів держави. Беззаперечним є твердження, що органи виконавчої влади, на які покладається виконання природоохоронної функції, наділені такими ознаками: 1) утворюються в законодавчому порядку, який визначає їх компетенцію; 2) є самостійним елементом державного апарату, діють спеціалізовано в системі інших органів, а також володіють владними повноваженнями; 3) тісно взаємодіють між собою.

Органами виконавчої влади загальної компетенції у сфері охорони навколишнього природного середовища є ті органи, для яких повноваження

стосовно питань охорони навколишнього природного середовища є лише складовими загальних повноважень щодо вирішення питань економічного розвитку держави та окремих регіонів. До таких органів відносяться: Кабінет Міністрів України; Рада міністрів Автономної Республіки Крим; місцеві державні адміністрації; виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у межах делегованих повноважень органів державного управління в галузі охорони довкілля.

У підрозділі 2.3. «Адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади спеціальної компетенції, що забезпечують природоохоронну функцію держави» показано, що запроваджувана в Україні адміністративна реформа зумовила значні зміни в системі центральних органів виконавчої влади протягом останніх років. Ці зміни торкнулися і системи органів виконавчої влади спеціальної компетенції в галузі охорони природи.

Центральне місце в системі належить Міністерству охорони навколишнього природного середовища України (Мінприроди України). Мінприроди України є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів.

Мінприроди здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в його складі урядові органи державного управління, орган виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, територіальні органи, інспекції, установи та організації, що належать до сфери його управління.

Організація і здійснення контролю у галузі охорони навколишнього середовища, раціонального використання й відтворення природних ресурсів забезпечення екологічної та радіаційної безпеки в областях, містах Києві та Севастополі безпосередньо покладено на Державне управління охорони навколишнього природного середовища в областях, містах Києві та Севастополі, яке є територіальним органом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України і входить до сфери його управління. Управління в межах своїх повноважень забезпечує реалізацію державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), забезпечення екологічної та у межах своєї компетенції радіаційної безпеки на відповідній території.

Розділ 3 «Адміністративно-правові засоби забезпечення охорони навколишнього природного середовища» складається з трьох підрозділів, висновків до розділу. У ньому розкривається значення адміністративно-правових засобів для забезпечення охорони навколишнього природного середовища органами виконавчої влади.

У підрозділі 3.1. «Адміністративна відповідальність як засіб забезпечення охорони навколишнього природного середовища органами

виконавчої влади» показано, що у механізмі правового забезпечення раціонального використання природних ресурсів, охорони довкілля та екологічної безпеки громадян важливу роль відіграють норми, які визначають засади виконання обов'язків та несення відповідальності у межах приписів, передбачених екологічним законодавством. Такі норми формують комплексний правовий інститут екологічної відповідальності за попередження та ліквідацію шкоди, заподіяної довкіллю, який, з огляду на галузеві особливості, включає аспекти усіх можливих видів юридичної відповідальності: адміністративної, кримінальної, майнової (цивільно-правової), дисциплінарної тощо.

Сучасне європейське екологічне законодавство передбачає два режими екологічної відповідальності: за попередження (запобігання) шкоди навколишньому природному середовищу (позитивна відповідальність) та за завдану шкоду шляхом здійснення ліквідаційних (відновлювальних) заходів (ретроспективна відповідальність).

Для адміністративної відповідальності, в тому числі за екологічні правопорушення, ефективне функціонування механізму застосування законодавства спроможні забезпечити, насамперед, оптимальна система органів адміністративної юрисдикції, виважена законодавча регламентації самого процесу застосування законодавства, тобто етапів та стадій правозастосовної діяльності, а також форм і методів діяльності органів адміністративної юрисдикції щодо розгляду справ про адміністративну відповідальність.

Ефективність охорони довкілля засобами адміністративної відповідальності багато в чому залежить від наявності оптимальної та дієвої системи державних органів, наділених відповідними юрисдикційними повноваженнями. Дієвість системи безпосередньо залежить від її внутрішньої будови, будови її складових (суб'єктних елементів) та чіткого закріплення їх повноважень та адміністративно-юрисдикційного статусу (сукупності прав та обов'язків у зв'язку зі здійсненням юрисдикційної функції).

У підрозділі 3.2. *«Діяльність ОВС щодо адміністративно-правового забезпечення природоохоронної функції держави»* зазначається, що серед напрямів діяльності органів внутрішніх справ, як одного з органів виконавчої влади, у сфері охорони навколишнього природного середовища значною є адміністративна, під якою слід розуміти цілеспрямовану виконавчо-розпорядчу діяльність, що полягає в безпосередньому і повсякденному здійсненні завдань та функцій у сфері охорони довкілля. Хоча в окремих випадках приймаючи участь в охороні навколишнього природного середовища, ОВС і виступають як органи дізнання та досудового слідства, проте в їх природоохоронній діяльності переважають адміністративно-правові відносини. Саме тут проявляється один з найважливіших напрямів забезпечення екологічного правопорядку - охорони екологічних прав громадян, запобігання та припинення протиправних дій, застосування до правопорушників заходів адміністративного примусу.

Констатується, що виступаючи складовою частиною системи органів державного управління, органи внутрішніх справ здатні виконувати певною мірою функції і загальнодержавного, і відомчого управління. З розвитком суспільних правовідносин у цій галузі постала нагальна проблема вдосконалення екологічних норм, особливо тих, що стосуються правозастосовної сфери. Органи внутрішніх справ проводять значну роботу в галузі охорони навколишнього природного середовища, сприяють відповідним органам у боротьбі з екологічними правопорушеннями. Найбільш поширеними видами такого сприяння природоохоронним органам у галузі охорони навколишнього середовища є спільна розробка комплексних планів з цих питань та їх реалізація, участь у затриманні правопорушників і встановлення їх особистостей, перевірка документів, організація й проведення патрулювання, рейдів, одержання від посадових осіб і громадян пояснень з приводу порушень ними природоохоронного законодавства.

Натомість звертається увага на те, що недостатньо чітке розуміння контролю, нагляду та сприяння може призвести (і призводить на практиці) до залишення без уваги низки важливих факторів, з одного боку, та до дублювання діяльності спеціалізованих природоохоронних органів – з іншого. Адже, контроль, нагляд та сприяння є самостійними специфічними способами правоохоронної діяльності органів державної влади та управління. Хоча ОВС й наділені доволі широкими правами, але не мають тих універсальних повноважень міжвідомчого контролю за станом використання та охорони природних ресурсів, які притаманні спеціалізованим інспекціям. Права ОВС у цій сфері значно обмежені, що в нинішніх складних екологічних умовах потребує нагального законодавчого вирішення.

У підрозділі 3.3. «Шляхи та напрями удосконалення діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення природоохоронної функції держави» зазначається, що еколого-економічна криза України спричинена тим, що тривалий час домінував принцип одержання максимальної вигоди за мінімальних затрат, за якого мали місце неузгодженість темпів економічного розвитку і вимог екологічної безпеки, переважання природомістких галузей із високою питомою вагою ресурсо- й енергомістких застарілих технологій, сировинна орієнтація експорту, відсутність культури праці та споживання тощо. Як наслідок, антропогенне навантаження на природу наближається (а в деяких регіонах наблизилося) до граничної межі її екологічної стійкості. За нею починаються кризові та катастрофічні зміни в природі, що негативно впливають на життєдіяльність людини і суспільства. Тому на сучасному етапі взаємодії природи і суспільства необхідний інший принцип – одержання максимально можливої економічної вигоди при обов'язковому збереженні динамічної рівноваги геосистем, якої можна досягти, не перевищуючи техногенного навантаження гранично допустимої межі стійкості природного середовища.

Констатується, що державна політика у сфері охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки реалізується через окремі міждержавні, державні, галузеві, регіональні та місцеві програми, які спрямовуються на втілення визначених пріоритетів. Основними завданнями державної політики на найближчу перспективу є: здійснення системи природоохоронних заходів, спрямованих на покращення стану довкілля; запровадження інтегрованого підходу до розв'язання екологічних проблем; збереження біорозмаїття; розвиток заповідної справи; подальший розвиток нормативно-правової бази з метою наближення її до законодавства ЄС; покращення стану виконання картографо-геодезичних робіт загальнодержавного значення; вдосконалення нормативно-правової бази з охорони та використання надр; підвищення ефективності проведення геологорозвідувальних та інженерно-геологічних робіт; зосередження основних зусиль на прогнозуванні і запобіганні виникненню надзвичайних ситуацій; підвищення рівня безпеки проживання населення у найбільш потенційно небезпечних регіонах (місцевостях); створення умов для економічної реабілітації та розвитку економіки забруднених територій.

ВИСНОВКИ

Дисертаційне дослідження визначається сучасною постановкою проблеми, виявленням і дослідженням нових ідей та тенденцій розвитку адміністративно-правових засад діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави. У роботі враховано положення чинного національного законодавства, міжнародні правові стандарти забезпечення охорони природи; піддано всесторонньому аналізу теоретичний та практичний матеріал, що стосується тематики дослідження. Це сприяло обґрунтуванню та розв'язанню кола проблем, які мають важливе наукове та прикладне значення. У результаті сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій:

1. Різке погіршення стану довкілля упродовж ХХ ст. призвело до того, що про екологічні проблеми масово заговорили не лише вчені-екологи, а й політики, правники, журналісти, активісти громадських рухів. Як наслідок, термін «екологія» та інші похідні (однокорінні) від нього слова перейшли зі сфери суто наукового вжитку у сферу повсякденного спілкування, що неминуче призвело до значної трансформації та викривлення їх початкового змісту.

У сфері забезпечення охорони природи важливого значення набуває діяльність державних органів, які покликані забезпечувати її природоохоронну функцію. З-поміж них вагоме місце відведено органам виконавчої влади.

2. Функції органів держави здійснюються виключно у межах чітко визначених для них повноважень, у відповідних галузях державної діяльності

та на конкретний вид суспільних відносин, тобто структура державної діяльності визначається системою тих суспільних відносин, на які держава чинить вплив через уповноважені органи, застосовуючи при цьому різноманітні форми і методи управління.

3. У науковій літературі виділяють деякі загальні риси державних функцій, серед яких: 1) зміст кожної функції держави складається з сукупності однорідних аспектів державної діяльності. Подібні сторони державної діяльності об'єднуються в одну функцію виходячи зі специфіки та характеру тих суспільних відносин, на які вони здійснюють свій вплив; 2) на відміну від функцій державних органів (фінансових, освітніх, прокуратури тощо), спеціально призначених для певної діяльності, функції держави охоплюють її діяльність загалом; 3) функції держави носять комплексний, узагальнений характер. У них втілюється концентрація зусиль держави на ключових, життєво важливих напрямках її внутрішньої чи зовнішньої діяльності; 4) функції держави необхідно відрізнити від видів державної діяльності (розслідування кримінальних справ, митний контроль), які можуть здійснюватися або спеціально уповноваженими на це органами, або структурними підрозділами різних органів держави; 5) функції держави не можна ототожнювати з формами та методами їх реалізації.

Наведений перелік загальних рис, притаманних для функцій держави не є вичерпним, його слід доповнити такими: 1) функції держави перебувають у безпосередній залежності від умов розвитку суспільства, а отже носять конкретно-історичний характер; вони можуть змінюватися під впливом сутнісних та формальних характеристик держави, а також змін у навколишньому природному середовищі; 2) функціям держави як основним напрямкам її діяльності притаманні відносна самостійність і усталеність, тобто, вони є постійними за умови незмінності політичних та соціально-економічних умов; 3) до реалізації функцій держави прямо чи опосередковано залучаються всі органи держави, які залежно від об'єкта впливу (тобто сфери відносин, на яку він поширюється) можуть мати статус органів загальної чи спеціальної компетенції; 4) у функціях виявляється сутність держави, тому для них властива така ознака, як соціальне призначення, тобто здатність встановленими засобами та методами задовольняти потреби та інтереси суспільства.

4. Природоохоронна діяльність в Україні, як і в переважній більшості країн світу, є предметом державного регулювання. У законодавстві України зазначено, що державній охороні і регулюванню використання на території України підлягають: навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів; природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і ті, що невикористовуються в народному господарстві в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ); ландшафти та інші природні комплекси. Це дає підстави ствержувати, що природоохоронна діяльність – це державна

діяльність, яка полягає в активних діях взаємодіючих органів держави, що спрямовані на охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини.

5. Державному управлінню притаманні всі ознаки виконавчої влади. З урахуванням цього державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища, на нашу думку, є видом діяльності органів виконавчої влади щодо реалізації внутрішньої та зовнішньої екологічної політики держави, її внутрішньої і зовнішньої екологічних функцій.

Специфіка співвідношення понять «виконавча влада» і «державне управління» полягає в тому, що частина функцій державного управління реалізується за межами виконавчої влади, але водночас частина функцій виконавчої влади може реалізовуватися за межами державного управління.

6. Від ефективності адміністративної діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави залежить стан збереження природного середовища, існування людини, гармонізація взаємовпливів суспільства і довкілля, що є невід'ємною умовою сталого економічного та соціального розвитку України.

7. Для того, щоб кожна діяльність здійснювалась якісно, необхідно визначити, науково обґрунтувати та закріпити на законодавчому рівні правові засади та принципи її реалізації. Діяльність органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища ґрунтується на принципах, які відображають вихідні положення щодо організації державного управління в цій сфері, що визначені в законах та інших нормативно-правових актах, які регулюють відносини у сфері взаємодії суспільства та природи.

8. Аналіз існуючих проблем у сфері державної політики в галузі охорони довкілля дає змогу запропонувати державним органам виконавчої влади такі рекомендації, спрямовані на вдосконалення їх діяльності щодо забезпечення природоохоронної функції держави:

1) розробити та запровадити дієві механізми, які сприятимуть інтеграції політики в галузі охорони довкілля та використання природних ресурсів у стратегію соціально-економічних реформ на національному, регіональному та місцевому рівнях;

2) підготувати комплекс заходів щодо посилення державного контролю за дотриманням чинного екологічного законодавства;

3) здійснювати стимулювання діяльності у галузі охорони навколишнього природного середовища та відтворення природних ресурсів шляхом надання пільг щодо екологічного оподаткування, пільгових кредитів, залучення інвестицій;

4) розробити екологічні норми, правила щодо гарантування екологічної безпеки населення та збереження генетичного фонду;

5) підготувати нормативні документи щодо організації ведення природоохоронної діяльності в установах природно-заповідного фонду, ведення державного кадастру територій і об'єктів природно-заповідного фонду.

9. Удосконалення нормативно-правової бази має спрямовуватися на:

– об'єктивну оцінку дієвості існуючої системи контролю за скидами і викидами забруднюючих речовин у навколишнє середовище, яка ґрунтується на встановленні їх граничних нормативів для кожного окремо взятого підприємства за складними і малоефективними методиками, порівнянні її із зарубіжним досвідом і переходом до простішої та ефективнішої системи, зручної і для підприємств, і для контролюючих органів;

– приведення до єдиної системи всіх законодавчо-правових і нормативно-методичних документів, які є численними і багато в чому вже застарілими, що створює труднощі їх обліку й дотримання при охороні навколишнього середовища і раціонального природокористування;

– забезпечення своєчасного оновлення діючих і розробку нових документів, уникаючи дублювання їх змісту та існуючих протиріч.

10. Розв'язання екологічних проблем і проблем екологічного розвитку передбачає вжиття комплексу взаємопов'язаних заходів щодо створення ефективного еколого-правового механізму охорони та раціонального використання навколишнього природного середовища та посилення відповідальності за екологічні правопорушення, що дозволить зменшити негативний вплив на середовище існування рослин, тварин і людини; поліпшити еколого-соціальний клімат у суспільстві; залучити значніші додаткові бюджетні надходження та інвестиційні ресурси для забезпечення сталого, екологічно безпечного та динамічного економічного зростання, реалізацію євроінтеграційного стратегічного вибору України.

Розв'язання проблем у сфері охорони довкілля є пріоритетним напрямом державної політики у здійсненні соціально-економічних реформ, необхідною складовою формування умов сталого розвитку України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Гаврильців М. Т. Основоположні принципи адміністративної діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення природоохоронної функції держави / М. Т. Гаврильців // Митна справа. – 2008. – № 2(56). – С. 91–95.

2. Гаврильців М. Т. Проблеми юридичної відповідальності в галузі охорони навколишнього природного середовища / М. Т. Гаврильців // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Зб. наук. праць. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – Вип. 3. – С. 209–218. – (Серія юридична).

3. Гаврильців М. Т. Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища / М. Т. Гаврильців // Економіка. Фінанси. Право. – 2008. – № 8. – С. 28–31.

4. Гаврильців М. Т. Екологічний інтерес: поняття та сутність / М. Т. Гаврильців // Митна справа. – 2010. – № 2(68). – Ч. 2. – С. 27–33.

5. Гаврильців М. Т. Правове забезпечення охорони навколишнього природного середовища у міських населених пунктах України / М. Т. Гаврильців // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 9. – С. 36–42.

6. Гаврильців М. Т. Правові форми реалізації природоохоронної функції держави органами виконавчої влади: тези доповідей на Всеукраїнській науковій конференції ад'юнктів, аспірантів та здобувачів [«Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні»], (м. Львів, 28 вересня 2007 року) / МВС України, Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів: ЛьвДУВС. – 2007. – С. 35–38.

7. Гаврильців М. Т. Формування та розвиток природоохоронної функції держави: матеріали науково-звітної конференції факультету кримінальної міліції [«Проблеми діяльності кримінальної міліції в умовах розбудови правової держави»] (м. Львів, 5 березня 2008 року) / МВС України, Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів: ЛьвДУВС. – 2008. – С. 135–138.

8. Гаврильців М. Т. Роль і перспективи взаємодії громадськості та органів внутрішніх справ у галузі охорони навколишнього природного середовища: тези Всеукраїнської науково-практичної конференції [«Взаємодія громадян та правоохоронних органів в контексті формування правової держави: правові, історичні, філософські та психологічні аспекти»], (м. Львів, 15 травня 2008 року) / МВС України, Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – С. 41–44.

9. Гаврильців М. Т. Напрямки та завдання реалізації державної екологічної політики в діяльності природоохоронних і правоохоронних органів України: тези доповідей на Всеукраїнській науковій конференції ад'юнктів, аспірантів та здобувачів [«Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні»], (м. Львів, 26 вересня 2008 року) / МВС України, Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – С. 34–38.

10. Гаврильців М. Т. Юридична відповідальність у галузі охорони навколишнього природного середовища [«Актуальні проблеми адміністративного законодавства України : шляхи його вдосконалення: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції»] (м. Івано-Франківськ, 5-6 червня 2009 року) / МВС України, Прикарпатський юридичний інститут Львівського державного університету внутрішніх справ. – Івано-Франківськ: Прикарпатський юридичний інститут ЛьвДУВС, 2009. – С. 97–101.

11. Гаврильців М. Т. Урахування екологічних критеріїв та збереження довкілля під час підготовки в Україні чемпіонату Європи з футболу 2010 року: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [«Запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням в умовах проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу»], (м. Львів, 20 листопада 2009 року) / МВС України, Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів : ЛьвДУВС, 2009. – С. 71–74.

12. Гаврильців М. Т. Економіко-правовий механізм забезпечення природоохоронної функції держави : матеріали Всеукраїнської наукової конференції [«Актуальні проблеми протидії злочинам у сфері економіки»], (м. Львів, 26 березня 2010 року) / МВС України, Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів: ЛьвДУВС, 2010. – С. 313–316.

13. Гаврильців М. Т. Конфлікти, пов'язані з порушенням адміністративного законодавства у сфері користування надрами: поняття та види: матеріали III Міжнародна науково-практичної конференції [«Актуальні проблеми адміністративного законодавства: шляхи його вдосконалення»] (м. Івано-Франківськ, 4–5 червня 2010 року), МВС України, Прикарпатський юридичний інститут ЛьвДУВС. – С. 34–38.

АНОТАЦІЯ

Гаврильців М.Т. Адміністративно-правові засади діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів, 2010.

У дисертації проведено комплексне наукове дослідження адміністративно-правових засад діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави. Розкрито теоретико-методологічні підходи щодо дослідження адміністративно-правових засад діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави. Досліджено поняття, принципи та систему органів виконавчої влади, що виконують природоохоронну функцію держави. Проаналізовано адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади загальної та спеціальної компетенції у сфері охорони природи.

Розкрито особливості адміністративної відповідальності у галузі охорони довкілля. Обґрунтовано шляхи та напрями удосконалення діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення природоохоронної функції держави.

Ключові слова: органи виконавчої влади, природоохоронна функція держави, охорона природи, навколишнє природне середовище, загальна та спеціальна компетенція, система, державне управління, адміністративна відповідальність.

АННОТАЦИЯ

Гаврыльцев М.Т. Административно-правовые основы деятельности органов исполнительной власти в сфере обеспечения природоохранной функции государства. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Львовский государственный университет внутренних дел, Львов, 2010.

В диссертации проведено комплексное научное исследование административно-правовых основ деятельности органов исполнительной власти в сфере обеспечения природоохранной функции государства. Раскрыты теоретико-методологические подходы относительно исследования административно-правовых основ деятельности органов исполнительной власти в сфере обеспечения природоохранной функции государства. Исследованы понятия, принципы и систему органов исполнительной власти, которые выполняют природоохранную функцию государства. Проанализирован административно-правовой статус органов исполнительной власти общей и специальной компетенции в отрасли охраны природы.

Раскрыты особенности административной ответственности в отрасли охраны окружающей среды. Отмечается, что для отношений административной ответственности, в том числе за экологические правонарушения, эффективное функционирование механизма применения законодательства способные обеспечить, в первую очередь, оптимальная системы органов административной юрисдикции, взвешенная законодательная регламентации самого процесса применения законодательства, то есть этапов и стадий правоприменительной деятельности, а также форм и методов деятельности органов административной юрисдикции относительно рассмотрения дел об административной ответственности.

Эффективность охраны окружающей среды средствами административной ответственности во многом зависит от наличия оптимальной и действенной системы государственных органов, наделенных соответствующими юрисдикционными полномочиями. Действенность системы непосредственно зависит от ее внутреннего устройства, строения ее составляющих (субъектных элементов) и четкого закрепления их полномочий и административно-юрисдикционного статуса (совокупность прав и обязанностей в связи с осуществлением юрисдикционной функции).

Обоснованы пути и направления усовершенствования деятельности органов исполнительной власти относительно обеспечения природоохранной функции государства. Констатируется, что государственная политика в отрасли охраны окружающей среды, использование природных ресурсов и обеспечение экологической безопасности реализуется через отдельные межгосударственные, государственные, отраслевые, региональные и местные программы, которые направляются на воплощение определенных приоритетов. Основными

заданиями государственной политики на ближайшую перспективу являются: осуществление системы природоохранных мероприятий, направленных на улучшение состояния окружающей среды; внедрение интегрированного подхода к решению экологических проблем; сохранение биоразнообразия, развитие заповедного дела; последующее развитие нормативно-правовой базы с целью приближения ее к законодательству ЕС; улучшение состояния выполнения картографо-геодезичных работ общегосударственного значения; совершенствование нормативно-правовой базы по охране и использованию недр; повышение эффективности проведения геологоразведочных и инженерно-геологических работ; сосредоточение основных усилий на прогнозировании и предотвращении возникновения чрезвычайных ситуаций; повышение уровня безопасности проживания населения в наиболее потенциально опасных регионах (местностях); создание условий для экономической реабилитации и развития экономики загрязненных территорий.

Ключевые слова: органы исполнительной власти, природоохранная функция государства, охрана природы, окружающая естественная среда, общая и специальная компетенция, система, государственное управление, административная ответственность.

SUMMARY

Havryltsiv M.T. Administrative-legal principles of the activity of executive bodies in the field of provision of the environmental function of the state. – Manuscript.

The thesis for the scientific degree of a Candidate of Law in speciality 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law. – Lviv State University of Internal Affairs. – Lviv, 2011.

The dissertation deals with the complex scientific research of the administrative-legal principles of the activity of executive bodies in the field of provision of the environmental function of the state. Theoretical and methodological approaches to the study of administrative-legal principles of the activity of executive bodies in the field of provision of the environmental function of the state are exposed. The concepts, principles and the system of executive bodies which carry out the environmental function of the state are investigated. The administrative-legal status of the executive bodies of the general and special competence in the field of environmental protection is analyzed.

The peculiarities of administrative responsibility for nature conservation are determined. The ways and directions of the improvement of the activity of executive bodies in provision of the environmental function of the state are substantiated.

Key words: executive bodies, environmental function of the state, nature conservation, environment, general and special competence, system, public administration, administrative responsibility.

Підписано до друку 04.01.2011 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Зам. № 4-11
Умовн. друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.

Львівський державний університет внутрішніх справ
Україна, 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 2541 від 26 червня 2006 р.